

2093

LATVIJAS VALSTS
ARHĪVS

nest. 42

LPSR MP Preses komitejas
Poligrāfiskās atpauces pārvaldes

Paraugtipogrāfija

Īsternā izlida
par 1944.-1967.g.

Z I Ņ A S
par PARAUGTIPOGRAFIJAS vēsturi.

I daļa

Pēc Rīgas atbrīvošanas 1944. gada oktobrī tipogrāfijas pārgāja Latvijas PSR Tautas Komisāru Padomes Valsts apgādniecību un poligrāfisko uzņēmumu pārvaldes /VAPP/ Poligrāfijas tresta pārziņā un tiešā pakļautībā.

Paraugtipogrāfiju organizēja uz Latvijas vērtspapīru spiestuves bāzes.

Kopš 1944. gada Paraugtipogrāfija savu tiešo nosaukumu nav mainījusi, mainījusies ir vienīgi pakļautība un augstākstāvošo iestāžu nosaukumi.

1946. gada 24. martā ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija dekrētu Tautas Komisāru Padomi reorganizē par Ministru Padomi un līdz ar to VAPP, kura sistēmā iekļaujas Poligrāfijas tresta tipogrāfijas, pāriet Ministru Padomes pārziņā.

1946. gada 7. augustā Latvijas PSR Ministru Padome izdod lēmumu ~~NR~~ Nr.673 par VAPP reorganizāciju. Ar šo lēmumu uz VAPP bāzes nodibina:

- 1/ Latvijas PSR Ministru Padomes Preses un poligrāfijas pārvaldi, pakļaujot tai arī Latvijas poligrāfijas trestu;
- 2/ Latvijas PSR Ministru Padomes Latvijas Valsts izdevniecību.

Saskaņā ar minēto lēmumu Poligrāfijas trests turpmāk saucas Latvijas poligrāfijas trests.

1949. gada 2. martā Latvijas PSR Ministru Padome ar lēmumu Nr.224 likvidē Latvijas PSR Ministru Padomes Preses un poligrāfijas pārvaldi un nodibina Latvijas PSR Ministru Padomes Poligrāfiskās rūpniecības, izdevniecību un grāmatu tirdzniecības pārvaldi. Latvijas poligrāfijas trests līdz ar tipogrāfijām ietilpst jaundibinātajai pārvaldei pakļauto iestāžu skaitā.

No 1949. gada 27. augusta saskaņā ar Latvijas PSR Ministru Padomes lēmumu Nr.950 Latvijas poligrāfijas trests saucas par Latvijas poligrāfiskās rūpniecības republikānisko trestu.

Ar Latvijas PSR Ministru Padomes 1953. gada 12. maija lēmumu Nr.448 dibina Latvijas PSR Kultūras ministriju. Uz šī paša lēmuma pamata organizē Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības galveno pārvaldi, kas ar visām tai pakļautajām iestādēm pāriet jaundibinātās ministrijas sistēmā.

1954. gada 22. decembrī Latvijas PSR Ministru Padome izdod lēmumu Nr.1008 par Latvijas PSR Kultūras ministrijas Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības galvenās pārvaldes Latvijas poligrāfiskās rūpniecības republikāniskā tresta likvidēšanu. Saskaņā ar šo lēmumu Latvijas PSR Kultūras ministrija savā 1954. gada 25. decembra pavēlē Nr.1339 nosaka līdz 1955. gada 1. janvārim visas tresta lietas un trestam pakļautās iestādes nodot Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības galvenajai pārvaldei. Tādējādi Paraugtipogrāfija no Latvijas PSR Kultūras ministrijas Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības galvenās pārvaldes Latvijas poligrāfiskās rūpniecības republikāniskā tresta tiešās pakļautības nonāk tiešā pārvaldes pakļautībā.

Ar Latvijas PSR Kultūras ministrijas 1957. gada 14. marta pavēli Nr.208 Izdevniecību un poligrāfiskās rūpniecības galveno pārvaldi

reorganizē par Izdevniecību, poligrāfiskās rūpniecības un grāmatu tirdzniecības galveno pārvaldi, uz kuras bāzes ar 1959.gadu noorganizē Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldi /Kultūras ministrijas 1959. gada 7.janvāra pavēle Nr.17 /.

1963.gada 19.oktobrī ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezīdija dekrētu nodibināta Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts preses komiteja. Poligrāfiskās rūpniecības pārvalde no Kultūras ministrijas sistēmas pāriet Valsts preses komitejas sistēmā.

Paraugtipogrāfijas darbības laikā izmainījusies arī uzņēmuma struktūra. Līdz 1956. gadam Paraugtipogrāfijai ir šādas struktūrvienības:

- 1/ Direktors,
- 2/ Galvenais inženieris,
- 3/ Plānu daļa,
- 4/ Grāmatvedība,
- 5/ Ražošanas un tehniskā daļa,
- 6/ Kadru daļa,
- 7/ Administratīvi saimnieciskā daļa.

1956.gada IV ceturksnī izveido jaunu struktūrvienību - Darba un algu daļa.

1957.gada IV ceturksnī pie Paraugtipogrāfijas organizē Normatīvu pētniecības biroju /Izdevniecību, poligrāfiskās rūpniecības un grāmatu tirdzniecības galvenās pārvaldes pavēle Nr. 451 - 1957.gada 31.oktobrī /.

1960.gada III ceturksnī apstiprina šādas patstāvīgas struktūrvienības:

- 1/ Galvenais mehāniķis,
- 2/ Tehniskās kontroles daļas /TKD/ priekšnieks.

Apvieno:

- 1/ Plānu un ražošanas daļu /Tehnisko daļu kā patstāvīgu struktūrvienību likvidē/,
- 2/ Darba, algu un kadru daļu.

Paplašina Administratīvi saimniecisko daļu, piešķirot tai nosaukumu - Sagādes un administratīvi saimnieciskā daļa.

Normatīvu pētniecības biroju pārdēvē par Normatīvu pētniecības staciju.

1961.gadā apstiprina Darba vingrošanas instruktoru metodistu.

1963.gadā Sagādes un administratīvi saimniecisko daļu nosauc par Apgādes un saimniecības daļu.

1965.gadā Darba aizsardzības inženieri apstiprina par patstāvīgu struktūrvienību /līdz 1965.gadam iekļāvās Plānu un ražošanas daļā /.

Reorganizē Plānu un ražošanas daļu, izveidojot:

- 1/ Plānu daļu,
- 2/ Ražošanas un tehnisko daļu.

Apgādes un saimniecības daļu pārdēvē par Sagādes daļu.

Minēto izmaiņu rezultātā 1966.gadā Paraugtipogrāfijā izveidojušās šādas struktūrvienības:

- 1/ direktors,
- 2/ Galvenais inženieris,
- 3/ Galvenais mehāniķis,
- 4/ TKD priekšnieks,
- 5/ Darba aizsardzības inženieris,

- 6/ Ražošanas un tehniskā daļa,
- 7/ Plānu daļa,
- 8/ Normatīvu pētniecības stacija,
- 9/ Darba, algu un kadru daļa,
- 10/ Sagādes daļa,
- 11/ Grāmatvedība,
- 12/ Fizkultūras metodists.

1966.gadā Paraugtipogrāfijā darbojas šādi cehi:

- 1/ Saliktuves un iespiestuves cehs,
- 2/ Ofseta cehs,
- 3/ Grāmatsietuve,
- 4/ Biļešu cehs.

Cehu struktūrā laikā līdz 1966.gadam notikušas šādas izmaiņas:

- 1/ 1957.gada 1.oktobrī Paraugtipogrāfijas Speccehu pievieno 7. tipogrāfijai,
- 2/ 1961.gada 1.janvārī Dobspiedes cehu pievieno Poligrāfisko krāsu fabrikai,
- 3/ 1965.gada 1.aprīlī Zīmogu cehu pievieno Centrālajai cinkogrāfijai,
- 4/ 1965.gada 1.janvārī Tipolitogrāfiju pārorganizē no patstāvīgas iestādes par Paraugtipogrāfijas Ofseta ~~cehu~~ cehu /Latvijas PSR Ministru Padomes Valsts preses komitejas 1964.gada 3.decembra pavēle Nr. 241 /.

Paugrāfija ir lielākā Latvijas republikas tipogrāfija. Tās uzdevumos ietilpst grāmatu, žurnālu, krāsaini ilustratīvās, akcīdences un biļešu produkcijas izlaide.

Paugrāfija izpilda LPSR Kultūras ministrijas iestāžu, Latvijas KP CK Laikrakstu un žurnālu izdevniecības, Latvijas PSR Partijas rūpniecības ministrijas uzņēmumu, Latvijas PSR Celulozes, papīra un kokapstrādes rūpniecības ministrijas uzņēmumu, kā arī PSRS Arējās tirdzniecības izdevniecības un Maskavas "Kooptorgreklama" pasūtījumus.

II daļa

Paugrāfijas dokumentāro materiālu vērtības ekspertīze un pastāvīgi glabājamo dokumentu zinātniski tehniskā apdare veikta 1965./1966.gadā. Dokumentāro materiālu atlase iznīcināšanai vairākkārt notikusi arī agrāk.

Reizē ar Paraugtipogrāfijas dokumentārajiem materiāliem sakārtoti arī bijušās Tipolitogrāfijas dokumenti. Pavisam izskatītas 4504 vienības /1944-1964/. iznīcināšanai atlasītas 3710 vienības, glabāšanai uz laiku atstātas 357 vienības.

No Paraugtipogrāfijas dokumentārajiem materiāliem pastāvīgā glabāšanā atstātas 109 vienības /finansu plāni, ražošanas plānu rādītāji, pamatdarbības gada pārskati, štatu saraksti, tāmes, apstiprinātās izstrādes normas, kolektīvie līgumi un atskaites par to izpildi, atskaites par darbu ar kadriem, pieņemtie racionalizācijas priekšlikumi, protokoli, atskaites un akti par racionalizācijas priekšlikumu ieviešanu u.c./, personālais sastāvs - 249 vienības /direktora pavēles, atbrīvoto darbinieku personīgās lietas, personas kartītes, algu kartītes, kvalifikācijas komisijas sēžu protokoli/.

Minētie materiāli inventarizēti šādos aprakstos:

1. apraksts - Plānu daļa - 13 gl.v.
2. apraksts - Grāmatvedība - 65 gl.v.
3. apraksts - Darba, algu un kadru daļa
/darba un algu dokumenti/ - 12 gl.v.
4. apraksts - Darba, algu un kadru daļa
/kadru vispārējā dokumentācija/ - 1 gl.v.
5. apraksts - Darba aizsardzības inženieris - 1 gl.v.
6. apraksts - Galvenais inženieris - 15 gl.v.
7. apraksts - Personālais sastāvs - 249 gl.v.
8. apraksts - Vietējā komiteja - 2 gl.v.

No likvidētās Tipolitogrāfijas dokumentārajiem materiāliem par 1944. - 1964. gadu pastāvīgā glabāšanā atstātas 25 vienības /ražošanas plānu rādītāji, štatu saraksti, pamatdarbības gada pārskati u.c./, personālais sastāvs - 54 vienības /pavēles, darbinieku algu saraksti un algu kartītes/.

Tipolitogrāfijas dokumentārie materiāli inventarizēti divos aprakstos:

1. apraksts - Vispārējā dokumentācija,
2. apraksts - Personālais sastāvs.

No Paraugtipogrāfijas pastāvīgi glabājamiem dokumentārajiem mat nav saglabājušās šādas pamatdokumentu kategorijas:

- 1/ finansu plāni /1944-1952/,
- 2/ pārskati par uzņēmuma pamatdarbību /1944-1946, 1948/,
- 3/ štatu saraksti un tāmes /1944-1952/,
- 4/ atskaites par darbu ar kadriem /1944-1956/.

Poligrāfiskās rūpniecības pārvaldes izsniegtajā izziņā sacīts, ka paraugtipogrāfijas finansu plāni /1947-1955/ un gada pārskati /1945-1946, 1948/ atrodas pārvaldes arhīvā un ir ietverti pārvaldes attiecīgo gadu finansu plānu un bilanču kopsavilkumos.

Praugtipogrāfijas pastāvīgi glabājamie dokumentārie materiāli pilnībā nav saglabājušies šādu iemeslu dēļ:

- 1/ līdz 1961.gadam lietas veidotas bez lietu nomenklatūras,
- 2/ struktūrdaļās nebija atbildīgo par lietvedību,
- 3/ arhīvam nebija izdalītas atsevišķas telpas, nebija arī atbildīgā par uzņēmuma arhīvu,
- 4/ pastāvīgi glabājamie dokumentārie materiāli stāvēja nesa-kārtoti un bez uzskaites,
- 5/ 1964.gadā daļa dokumentu gājuši bojā ugunsgrēkā.

1966.gada 28. maijā

Paraugtipogrāfijas direktors

/J. Pētersons/

EK priekšsēdētājs

ОБРАЗЦОВАЯ ТИПОГРАФИЯ
УПРАВЛЕНИЯ ПОЛИГРАФИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ
КОМИТЕТА ПО ПЕЧАТИ ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ ЛАТВИЙСКОЙ ССР

ДОПОЛНЕНИЕ К ИСТОРИЧЕСКОЙ СПРАВКЕ

За период с 1965 г. по июль 1967 г. наименование, подчиненность, функции и структура "Образцовой типографии" не менялись, а изменилось наименование вышестоящей организации: Государственный комитет Совета Министров Латвийской ССР по печати стал именоваться - Комитетом по печати при Совете Министров Латвийской ССР^{х)}.

В целях более рационального использования производственных площадей и оборудования, улучшения организации и специализации производства, а также увеличения выпуска печатной продукции, приказом Комитета по печати при Совете Министров Латвийской ССР № 69 от 23 июня 1967 г. "Образцовая типография" была объединена с Рижской фабрикой цветной печати, ^{команды} и с 1 июля 1967 г. прекратила свое существование как самостоятельное предприятие.

В 1969 г. сотрудниками хозрасчетного отдела ЦГАОР ЛССР была проведена научно-техническая обработка документальных материалов типографии за 1965 - июль 1967 гг.

Все документальные материалы постоянного хранения включены в продолжения описей.

Исключение составляют документальные материалы, которые охватывают весь 1967 г. и разделить их по двум фондам не представилось возможным (планы и отчеты за 1967 г. и документальные материалы по личному составу), поэтому эти документы включены в фонд Рижской образцовой типографии.

опись № 2-по хронологическому.

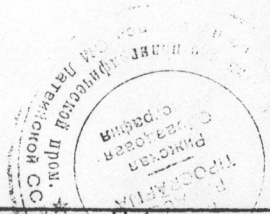
Продолжения описей составлены по номинальному признаку, а

Дополнение к исторической справке составил ст. научный сотрудник х/р отдела ЦГАОР ЛССР

Филиппова (ФИЛИПОВА)

С дополнением к исторической справке ознакомлен директор Рижской образцовой типографии

Петерсон (ПЕТЕРСОН)

Šinī lietā 5 (piecas)
numurētas lapas
199. g. «25.»
LVA arhivists: [paraksts]